

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

15. Tematika

Tematika címe: **A Föld nevű bolygó varázslatos világa, a világegyetem rejtelmei!** – tehetséggondozó program

Foglalkozás típusa: Kiscsoportos foglalkozás

Ajánlott korosztály: 10-14 éves tanulók (felső tagozat)

Fejlesztési célok:

- A tanulók világképének, földrajzi-környezeti gondolkodásának megalapozása, meglévő ismereteik, globális szemléletük továbbfejlesztése, elmélyítése, differenciálása.
- A környezet kölcsönhatásaiban való tájékozottság fejlesztése.
- A természeti adottságok – éghajlat összefüggéseinek vizsgálata.
- A tanulók ismerjék fel és értsék meg, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást.
- Az időjárás és éghajlat elemeinek tanulmányozása tematikus térképeken, éghajlati diagramokon. Időjárási előrejelzések elemzése, következtetések.
- A jellegzetes földi képződmények, alapvető természeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismertetése Földünkön.
- Az emberi tevékenységek okozta környezetkárosító folyamatok és megelőzésük, elhárításuk lehetőségeinek bemutatása. Példákkal alátámasztani a nemzetközi összefogás szükségességét.
- A térbeli tájékozódás fejlesztése, átfogó kép kialakításával Földünknek a világegyetemben elfoglalt helyéről, a Naprendszer felépítéséről.

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

- A rendszerszemlélet fejlesztése a Nap, a Föld és a Hold mozgásai.
- Az oksági gondolkodás fejlesztése - a napszakok, évszakok és az éghajlati övezetek kialakulásának – magyarázata, a légköri alapfolyamatok közötti oksági összefüggések feltárása
- A klímaváltozás és az emberi tevékenység közötti összefüggés felismerése, a személyes felelősség tudatosítása.
- A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül.
- Kulcskompetenciák fejlesztése: digitális, technikai, matematikai kompetencia fejlesztése, természettudományos kompetencia térképolvasási képességek fejlesztése, vizuális képességek fejlesztése gondolkodási képességek fejlesztése.

NAT kapcsolódás (tantárgyi koncentráció):

Biológia-egészségtan:

- élő anyag, életfeltételek, életközösségek, ökológiai kapcsolatrendszerek.

Kémia:

- Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele.
- Halmazállapotok.

Matematika:

- Fogalmak egymáshoz való viszonya.
- Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.
- Időegységek, diagramok megértése, adatleolvasás.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.

Informatika:

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

- információkeresés az interneten.

Technika, életvitel és gyakorlat:

- anyagok megmunkálása.

Fizika:

- úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.
- fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék.

Magyar nyelv és irodalom:

- szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése;
- szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése;
- a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.

SNI tanulók számára vonatkozó felhasználási javaslatok:

- az ismeretanyag feldolgozásnál figyelembe kell venni és csökkenteni kell a tartalom mennyiségét az egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző tulajdonságok alapján;
- a nevelés és fejlesztés folyamatában a szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztése lehetséges a tartalmak felhasználásának mérlegelésével.

Felhasznált irodalom:

- Kerettanterv 5-6 évfolyam – természetismeret
- Kerettanterv 7-8. évfolyam – Természetről tizenéveseknek
- Természetismeret 5, Földrajz 9, Kiegészítő tananyag földrajz 7 Mozaik Kiadó

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

- Természetismeret 6. – OFI: Horváth Miklós – Molnár László- Szentirmainé Brecksok Mária
- Kontinensek földrajza 7. osztály – Mozaik Kiadó
- <http://foldrajztanitas.blogspot.hu/>
- <https://www.youtube.com>: Helyzetünk az Univerzumban (Forrás: NASA)
- <https://www.youtube.com>: A Naprendszer bolygói
- www.okosdoboz.hu
- Sulinet tudásbázis
- <https://www.mozaweb.hu/mblite.php?cmd=open&bid=MS-2979U&page=6>
- <https://www.mozaweb.hu/mblite.php?cmd=open&bid=MS-2979U&page=7>
- <https://www.youtube.com/watch?v=BbTFkPxwhTM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=lmL2KJ3wSyQ>
- <https://www.youtube.com/watch?v=RWSR21LRO70>
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Kontinensv%C3%A1ndorl%C3%A1s#/media/File:Pangea_animation_03.gif
- http://www.okosdoboz.hu/feladatsor?id=568&select_osztaly_search=osszes-osztaly&select_tantargy_search=foldrajz&select_temakor_search=a-szilard-fold-anyagai-es-folyamatai

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalmom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
1.	1	<p>A Föld naplójából. Helyünk a világegyetemben. A Föld alakja, mozgásai.</p> <p>A tanulók csillagászati ismeretekkel bővítik tudásukat. átfogó képet kapnak Földünknek a világegyetemben elfoglalt helyéről. Bővítik ismereteiket a világegyetemről, tejútrendszeréről. Különbséget tesznek a csillagok és bolygók között. Cél: A sarkcsillag és egy-két csillagkép felismerése az égbolton. Ismereteket gyűjtenek a Föld mozgásairól. A Föld mozgásáról (forgás, Nap körüli keringés) elképzelés kialakítása modell alapján. Információ gyűjtése és annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal, illetve éjszaka, illetve kitekintés az évszakok váltakozásának okára. Az időzónák megsejtése.</p> <p>Kulcsfogalmak: Világegyetem, égitest, csillag, bolygó, tengelyferdeség, időmérés, égitest.</p>	<p>Munkaformák:</p> <p>- Csoportmunka:</p> <p>4-5 fő. A csoportmunka közös tanulási tevékenységet jelent.</p> <p>Szervezhető <i>homogén</i> (közel azonos képességű), és <i>heterogén</i> (eltérő képességű) összetételű tanulókból.</p> <p><i>Homogén csoport esetében:</i> közel azonos képességű és adottságú tanulók kerülnek egy csoportba, egy konkrét feladat megoldására. Minden tanuló ugyanazon a feladaton, problémán dolgozik, ugyanazt a műveletet végzi, és valamelyikük elakadása esetén igénybe veszi a többiek segítségét.</p> <p>Fontos a tanulók közti állandó kommunikáció, és munkájuknak a többiek által történő folyamatos ellenőrzése, illetve a megoldási ötletek, tervek átadása-átvétele.</p>	<p>Mini Planetárium</p> <p>tellurium</p> <p>falitérkép órák</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
		Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Vénusz, Neptunusz, Szaturnusz, Uránusz, Hold.		
2.	2	<p>Földünk éltetője: a Nap. A sokarcú Hold.</p> <p>A környezet és fenntarthatóság szempontjából a Föld, a Nap és a Hold kapcsolatának felismertetése. Ismereteik bővítése a Naprendszer felépítéséről.</p> <p>A holdfogyatkozás és a Hold fényváltozásainak értelmezése modell vagy más szemléltetés alapján.</p> <p>A tudomány és technika fejlődését alapul véve, példák alapján, a találmányok jelentőségének megláttatása. Korábbi ismeretek felelevenítése: miért jelentett a távcső felfedezése hatalmas mérföldkövet a tudomány fejlődésében. A távcső működésének vizsgálata.</p> <p>Az egyes holdfázisok rajzolása, a ciklikus ritmus felismerése. Annak megsejtése, hogy a különböző időszámítási módszerek miatt eltérések adódhatnak.</p>	<p>Természetesen a homogén csoportmunkában is alkalmazható munkamegosztás a csoporton belül. Ekkor az adott probléma megoldásának lépéseit felosztják egymás között a csoport tagjai, majd a kapott részeredményeket összesítik. Mindkét esetben fontos, hogy legyen egy olyan rátermett, a munkát jól irányító csoportvezető, akit a tanulók is elfogadnak.</p> <p><i>Heterogén összetételű csoport:</i></p> <p>Az osztályt 3-4 fős különböző képességű, képzettségű, adottságú tanulók csoportjaira bontjuk. A jobb képességű tanulóknak irányító, segítő funkciót kell ellátniuk.</p> <p>Természettudomány területén (szakköri foglalkozások, tanórák) gyakran alkalmazott munkaforma, mind az új ismeretszerzés, mind gyakorló óra alkalmával.</p>	<p>Mini Planetárium tellurium</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
		<p>Kulcsfogalmak: Nap, naprendszer, holdfázis hold, holdfázis.</p>	<p>Ennek a munkaformának a kulcsfigurája az értelmes, jó szervező készséggel megáldott, jó kommunikatív képességgel rendelkező csoportvezető, akit a többiek fenntartás nélkül elfogadnak.</p>	
3.	3	<p>A Föld belső szerkezete, a Föld gömbhéjai.</p> <p>A tanulóknak megismerjék és az ismertek elsajátításán keresztül alakuljon ki bennük egy kép a Föld gömbhéjainak elhelyezkedéséről, tulajdonságairól. Összefüggések feltárása és tantárgyi koncentrációk segítségével a gömbhéjak tulajdonságainak (fizikai, kémiai) megismerése.</p> <p>Kulcsfogalmak: gömbhéjak, földmag, külső és belső mag, földköpeny, asztenoszféra, földkéreg, szárazföldi kéreg, óceáni kéreg, levegőburok, vízburok, bioszféra</p>	<p>A csoportvezető megszervezi a konkrét tárgyi tevékenységet, szétosztja a munkát a csoport tagjai között, irányításával közösen kiemelik a fogalmakat, lényeges ismereteket.</p> <p>Korosztálytól függően következtetéseket vonnak le, és összegezik a tapasztalatokat és megosztják az osztály többi részével.</p> <p>Páros munka</p>	<p>szétszedhető földgömb, projektor, számítógép</p>
4.	4	<p>A kőzetlemez</p> <p>A tanulók átfogó ismereteket szereznek arról, hogy a kőzetburok nem egységes, hanem kőzetlemezre tagolódik. Megismerkednek a kőzetlemez mozgásainak sajátosságaival, megismerik</p>	<p>A párban folyó tanulás lényege, hogy két tanulóknak együtt kell működni valamilyen ismeret elsajátítása, vagy valamilyen probléma megoldása érdekében. Lehet közel azonos szinten álló és különböző szinten álló tanulókat egy párba</p>	<p>IKT eszközök, falitérkép.</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
		<p>az így kialakult formákat. Ok – okozati összefüggések keresése az adott témában.</p> <p>Kulcsfogalmak: kőzetburok, óceáni, szárazföldi kőzetlemez, óceánközépi hátság, mélytengeri árok, távolodó; közeledő; elcsúszó lemezmozgás.</p>	<p>beosztani. Mindig az adott feladat határozza meg az összetételt.</p> <p>Például új ismeretek szerzése esetén jó, ha egy jobb képességű tanuló segíti a gyengébb képességű tanulót például a kísérletek elvégzésében, a tapasztalatok összegyűjtésében és megfogalmazásában, illetve a lényeg kiemelésében.</p>	
5.	5	<p>A természet erői: Hegységek születése.</p> <p>A tanulók ismerjék a hegységek típusait kialakulás szerint, magasság szerint. Ismerjék fel a gyűrődés és vetődés közti különbségeket. Tudjanak felsorolni így kialakult felszínformákat. Alkalmazzák az eddig tanult ismereteket, fogalmakat. A gyűrődés, vetődés, vulkáni működés megfigyelése egyszerű modellkísérletekben.</p> <p>Kulcsfogalmak: kontinensek vándorlása, röghegység, lánchegység, vetődés, gyűrődés, magashegység, középhegység, álló redő, fekvő redő, ferde redő, lépcsős szerkezet, rög, árok.</p>	<p>Ha az ismeretek begyakoroltatásáról van szó, akkor szerencsés a közel azonos szinten álló tanulókat egy párba rakni.</p> <p>Mind a csoportmunka, mind a páros munka lehetőséget biztosít a <i>differenciálás elvének</i> alkalmazására.</p>	terepasztal

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
6.	6	<p>Vulkánok</p> <p>A tanulók megismerik a vulkanizmust kiváltó okokat, a vulkánkitörés folyamatát. Ezzel összefüggésben a vulkanikus kőzetekkel, különbséget tesznek a magma és láva között. Példákat gyűjtenek ma is működő vulkánokról. Felidéznek történelmi ismereteiket nagy vulkánkitörésekről (Pompei).</p> <p>Kulcsfogalmak: vulkanizmus, kürtő, kráter, magmakamra, láva, vulkanikus kőzetek</p>	<p>Egyéni munka</p> <p>Ez a tanulásszervezési mód maximálisan alkalmazkodik a tanulók képességeiben, képzettségében, adottságaiban, előzetes tudásában, megnyilvánuló különbözőségeihez. Elvileg minden tanuló számára biztosítani tudja a megfelelő haladási ütemet, a problémák megfelelő szintjét, az egyénre szabott tanári segítség mértékét, azaz az optimális utat a sikeres tanuláshoz.</p>	interaktív eszközök
7.	7	<p>A kőzetek és a felszín formakincse</p> <p>A tanulók megismerkednek a karsztjelenségekkel, karsztformákkal, kőzettípusokkal: üledékes, vulkanikus, átalakult. Példákat gyűjtenek, mely hegységbe fordulnak elő. Összefüggéseket állapítanak meg a kőzetek és gazdasági jelentőségük között.</p> <p>Néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságainak megállapítása, összehasonlításuk, csoportosításuk.</p>	<p>Frontális munka</p> <p>Az osztályt nem tagoljuk tovább, egységes egésznek tekintjük.</p>	kőzetek és ásványok,

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
		<p>Példák a kőzetek tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggésekre.</p> <p>Kulcsfogalmak: karsztformák: karmező, dolina, víznyelő, kürtő, barlang, kőzet, ásvány.</p>	<p>Oktatási módszerek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - tanulói kiselőadás - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	
8.	8	<p>A lánchegységek és röghegységek formakincse</p> <p>A lánchegységek és röghegységek formakincsének elemei. A felszíni formák megfigyelése terepasztalon, maketten vagy saját készítésű modellen (pl. homokasztalon) és összevetése térképpel, földgömbbel. A település és közvetlen környezete felszíni formakincseinek összekötése a modellezett formákkal.</p> <p>Kulcsfogalmak: gyűrődés, vetődés, röghegység, lánchegység, domborzat éghajlat-módosító hatása.</p>		<p>terepasztal, interaktív eszközök</p>
9.	9	<p>Földrajzi övezetek kialakulása. Időjárás, éghajlat.</p> <p>A tanulók az eddigi ismeretükre és tapasztalataikra támaszkodva</p>		<p>tellurium</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
		<p>összefüggéseket keresnek, ismernek fel a Föld gömbalakja, a napsugarak hajlásszöge és az éghajlati övezetek között.</p> <p>Időjárás-jelentés értelmezése, a várható időjárás megfogalmazása piktogram alapján.</p> <p>A csapadék és a szél keletkezésének leírása ábra vagy modellkísérlet alapján.</p> <p>A fizikai jelenségek (nyomásváltozás, hőmérsékletváltozás, halmazállapot változások) bemutatása a csapadék és a szél keletkezésében.</p> <p>Az időjárás elemek észlelése, mérése. A mért adatok rögzítése, ábrázolása.</p> <p>Napi középhőmérséklet, napi és évi közepes hőingadozás számítása.</p> <p>Időjárás és a gazdasági élet közötti kapcsolat bizonyítása konkrét példák alapján.</p> <p>Éghajlat-módosító tényezők felismerése a példákban.</p> <p>Éghajlati diagramok és éghajlati térképek információtartalmának leolvasása, az adatok értékelése.</p>		<p>interaktív eszközök térképek, diagramok</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Alkalom	Óraszám	Téma, fogalmak	Módszerek, tanulási formák	Eszközök
		<p>Kulcsfogalmak: idő, időjárás, éghajlat, a Nap, mint energiaforrás, légnyomás, csapadék formái, szél.</p>		
10.	10	<p>Természet és környezetvédelem</p> <p>Hogyan alakítja át az ember a környezetét? A környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése. „Nemcsak elvinnünk kell, amit a Föld ad, nekünk is adnunk kell: Óvni őt!” Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése. Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete, ilyen megoldások értékelése és keresése.</p>		<p>interaktív tábla, projektor számítógép,</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 1.

A Föld naplójából. Helyünk a világegyetemben. A Föld alakja, mozgásai.

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok: Csoportmunkában dolgozunk a foglalkozás fő részében. 4-5 fős csapatok.</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p>			
<p>A mai szakköri foglalkozáson képzeletben űrkutatókká válunk és világegyetemmel, a világegyetemben található galaxisokkal, ezen belül a mi galaxisunkkal, a Tejútrendszerrel ismerkedünk. Megismerjük a Naprendszer bolygóit. Részletesebben foglalkozunk bolygónkkal: a Földdel, földünkön található földrészekkel. Meghatározzuk hazánk helyzetét a világegyetemben.</p> <p>Ismereteket gyűjtenek a Föld mozgásairól (forgás, Nap körüli keringés), és ezek következményeiről. Információ gyűjtése és annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal, illetve éjszaka, illetve kitekintés az évszakok változásának okára.</p> <p>Ráhangoló kisfilm Videorészlet bemutatása a diákok számára, diákok érdeklődésének felkeltése a téma iránt.</p>	<p>Csoportmunka</p>	<p>világegyetem, galaxis, Tejútrendszer, csillag, időmérés, égitest,</p>	<p>interaktív tábla, projektor,</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

II.: Új ismertek feldolgozása			
<p>Problémafelvetés, tananyag feldolgozása</p> <p>A tanulók eddigi csillagászati alapismereteinek felelevenítése, és további ismereteik bővítése. Megismerkednek a világegyetemmel, Tejútrendszerrel.</p> <p>Problémafelvetés, tananyag feldolgozása</p> <p>1.: A kisfilmben látottak alapján előzetes ismeretek felelevenítése:</p> <p>- Milyen alakú a Föld?</p> <p>Véleményetek szerint mindig ez az elképzelés létezett?</p> <p>A nagy utazások, a tudomány és a technika fejlődése révén ma már tudjuk, hogy Földünk gömb alakú. Ha nagyon pontosak akarunk lenni nem tökéletesen gömb alakú, hanem az Északi és Déli-sark vidékén kissé belapult.</p> <p>Megfigyelési szempont megadása:</p> <p>1. A kisfilmben látottak alapján elevenítsék fel milyen csillagászati fogalmak, szavak fordultak elő leggyakrabban. Próbáljátok megfogalmazni a jelentésüket!</p> <p>A kiadott megfigyelési szempont alapján a látottak megbeszélése.</p> <p>Rögzítés:</p> <p>A világegyetemben galaxisok vannak. A mi galaxisunk a Tejútrendszer. Több száz milliárd galaxis is lehet. A</p>	<p>csoportmunka egyéni munka frontális munka</p> <p>- szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>		<p>interaktív tábla, projektor,</p> <p>elérhetőségek az interneten: <a 100="" 79="" 894="" 914"="" data-label="Page-Footer" href="https://www.youtube.com: Helyzetünk az Univerzumban (Forrás: NASA) https://www.youtube.com: A Naprendszer bolygói https://www.youtube.com/: Oktatófilm (3'43 ms)</p> </td> </tr> </tbody> </table> </div> <div data-bbox="> <p>14</p> </p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>bolygókról a különféle megfigyelési szempontokat az űrszondák küldik a Földre.</p>			
<p>A Naprendszer bolygóit bemutató kisfilm megnézése Instrukció a diákoknak: 2. Melyek a Naprendszer bolygói? 3. Röviden jellemezzétek a kisfilmek alapján - csoportonként (2 bolygó) - Naprendszerünkbe tartozó bolygókat! Visszacsatolás, ellenőrzés - A Naprendszer bolygói: Merkúr, Vénusz, Föld, Mars Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, és a Neptunusz. Kiegészítés, tanári közlés: a Naprendszer kilencedik bolygóját, a Plútót a tudósok 2006 óta nem bolygónak, hanem kisbolygónak tekintik. Tanári közlés: A csoportonként mutassátok be a Naprendszerünkbe tartozó bolygókat! 1-es csoport: Merkúr és Vénusz 2-es csoport: Föld és a Mars 3-as csoport: Jupiter és Szaturnusz 4-es csoport: Uránusz és Neptunusz. Földünk mozgásait bemutató kisfilm megnézése Instrukció a diákoknak, megfigyelési szempontok:</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mozgásokat végez a föld? - Milyen irányban forog a Földünk? - Mi lesz a következménye a Föld forgásának és mennyi az időtartama? - Miért változnak az évszakok? - Mennyi idő alatt járja körül a Föld a Napot? 			
<p>Tanári közlés</p> <p>Régen, az emberek csak szabad szemmel szemlélhették a csillagos égboltot, hiszen más eszközeik nem voltak. A tudósokat természetesen hajtotta a kíváncsiság, így a távcső feltalálása óriási fejlődést jelentett az emberek életében. A tudósok a 17. században kezdték megfigyelni távcsővel az égboltot.</p> <p>Feladat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ténymegállapítás, lényegkiemelés. - A látottak megbeszélése. <p><u>Ellenőrzés:</u> A pedagógus a folyamat során figyelmet fordít arra, hogy kiemelje azokat az ismereteket, melyeket a diákoknak tudniuk kell. Ezeket az információkat az interaktív táblán is rögzíti.</p>	<p>frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel való irányítása, 		
<p>Részletesebben foglalkozunk bolygónkkal: a Földdel, földünkön található földrészekkel.</p> <p>A Földről tanult ismertek felidézése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen alakúnak képzeltek őseink a Földet? - Milyen a Föld lakja? 	<ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának 		<p>projektor laptop</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<ul style="list-style-type: none"> - Melyik a Föld legdélibb és legészakibb pontja? - Mi az Egyenlítő? Milyen két féltékére osztja Földünket? Mutasd meg a földgömbön, térképen! - Milyen színekkel ábrázolja a földgömb Földünk domborzatát? - Figyeljük meg, hogy Földünkön milyen a szárazföldek és a vizek aránya! <p>Ténymegállapítás: Földünk felszínének 70,8 %-a tenger és óceán, és 29,2 %-a szárazföld.</p> <p>Tanulói instrukció: soroljátok fel milyen földrészek (kontinensek) találhatóak Földünkön?</p> <p>Feladat: Határozzuk hazánk helyzetét.</p>	<p>kérdésekkel, utasításokkal való irányítása,</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélés, - szemléltetés 		<p>Földgömb, térkép</p>
<p>Összefoglalás</p> <p>Pedagógus röviden összefoglalja, feleleveníti a Tejútrendszeréről, bolygókról és részletesebben a Földről tanultakat. Kiemeli a fontosabb definíciókat.</p> <p>A foglalkozás végén a tananyaghoz kapcsolódó interaktív feladatokat fogtok megoldani. A csoportok között verseny van.</p>	<p>frontális munka</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 2.

Földünk éltetője: a Nap. A sokarcú Hold

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok:</p> <p>Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében.</p>			
<p>Célkitűzés, Motiváció</p> <p>A mai foglalkozáson tovább folytatjuk csillagászati ismeretünk bővítését. Először Tejútrendszerünk egyik közepes méretű csillagjával fogunk foglalkozni, hogy melyikkel azt a keresztrejtvény megfejtése adja majd részletesebben a hozzánk legközelebb eső égitesttel a Holddal ismerkedünk meg.</p> <p>Keresztrejtvény megoldása: NAP</p> <p>Ráhangoló kisfilm Videorészlet bemutatása a diákok számára, diákok érdeklődésének felkeltése a téma iránt.</p>	Csoportmunka		interaktív tábla, projektor,
<p>II.: Új ismertek feldolgozása</p>			
<p>Tanári közlés:</p> <p>Bemutató kisfilm a Napról</p>	<p>csoportmunka egyéni munka frontális munka - szóbeli közlés,</p>	Kulcsfogalmak:	interaktív tábla, projektor,

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Videorészlet bemutatása a diákok számára a Napról. Érdeklődésük felkeltése a téma iránt.</p> <p>Instrukció a diákoknak, megfigyelési szempontok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mit jelent a földi élőlények számára a Nap? - Mit tudunk ma a Napról? - Milyen mozgást végez, ennek időtartama? <p>Problémafelvetés, tananyag feldolgozása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	<p>Nap,</p> <p>naprendszer,</p> <p>holdfázis</p>	
<p>Kisfilm a Holdról.</p> <p>Videorészlet bemutatása a diákok számára.</p> <p>Tanári közlés:</p> <p>A Hold a hozzánk legközelebb eső égitest. Földünk állandó kísérője, mellékbolygója. A Holdat az emberek először szabadszemmel, majd távcsővel, később műholdakkal és űrszondákkal figyelték meg.</p> <p>Instrukció a diákoknak, megfigyelési szempontok:</p> <p>A kisfilmben látottak alapján válaszoljatok az alábbi kérdésekre!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van-e élet a Holdon? - Van-e a Holdnak fénye? - Milyen mozgást végez a Hold? 	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	<p>hold</p>	<p>internet</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<ul style="list-style-type: none"> - Milyen a Hold felszíne? - Van-e csapadék? - Milyen hőmérséklet uralkodik a Holdon nappal és éjszaka? - Ki tudjátok-e számolni mennyi a napi hőingás? - Ismertessétek a Hold fényváltozásait! - Milyen hosszú egy holdhónap? - Mi okozza a Földön az apály és a dagály jelenségét? - Milyen hiedelmek vannak a Holddal kapcsolatosan? <p>A kisfilm megnézése után a kérdések ellenőrzése következik</p> <p>Nézzük meg az interneten a holdsétát!</p> <p>Instrukció a diákoknak, megfigyelési szempontok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mikor lépett első ízben ember a Holdra. - Ki volt ez az űrhajós? - Miért maradhatnak meg az űrhajósok lábnyomai évezredek múlva is a Holdon? 			
<p>III.: Visszacatolás, ellenőrzés</p>			
<p>Pedagógus röviden összefoglalja az eddig elhangzottakat. A tanulókkal közösen kiemelik a lényegi elemeket, fontosabb ismereteket.</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, <p>tanári magyarázat</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 3.

A Föld belső szerkezete, a Föld gömbhéjai.

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok:</p> <p>Csoportmunkában dolgozunk a foglalkozás fő részében. .</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p> <p>1. A téma bevezetése, figyelem felkeltése</p> <p>A Föld sugara, Földgömb – belső szerkezettel</p> <p><i>Keresd meg a Föld leghosszabb hegységét! Ha végig mennél a gerincén mennyit mennél? Mire emlékeztet ez a szám?</i></p> <p>Andok körülbelül 7000 km a Föld sugara: 6371 km Ma egy képzeletbeli utazást teszünk a Föld középpontja felé! Tanulmányozzuk a földgömb belsejét!</p>			földgömb, atlasz
<p>II.: Új ismertek feldolgozása</p> <p>Az eltelt évmilliók alatt bolygónk felszíne állandóan formálódott és formálódik napjainkban is. Hegyláncok emelkedtek a magasba, majd pusztultak le, földrészek távolodtak el egymástól, illetve kapcsolódtak össze. A végmenő folyamatoknak egy emberöltő alatt csak kisebb részét érezzük, figyelhetjük meg, pl.: földrengések, egy-egy vulkánkitörés. Tudományos kutatások azt bizonyítják, hogy</p>	<p>csoportmunka egyéni munka frontális munka</p>		<p>interaktív tábla, projektor, belső szerkezet kép, projector</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>ezek összefüggenek a Föld fizikai tulajdonságaival, szerkezetével, azzal, hogy a Föld középpontja felé egyre nő a hőmérséklet, és a nyomás. Belseje gömbhéjából épül fel. A Föld gömbhéjas szerkezetű.</p> <p><i>Melyik csonthéjas gyümölcssel tudnád szemléltetni?</i> Akad olyan geológus, aki szerint a Föld belső felépítése olyan, mint egy főtt tojásé. <i>A tojás mely részei felelnek meg az egyes gömbhéjaknak?</i> A Föld gömbhéjainak különböző az anyagi összetétele, és mások a tulajdonságai is.</p> <p>A kisfilm megtekintése közben figyeljétek meg milyen gömbhéjak különíthetők el a Föld belseje felé haladva?</p> <p>Videó megtekintése A Föld belső szerkezete https://www.mozaweb.hu/mblite.php?cmd=open&bid=MS-2979U&page=6 A film megtekintése során írjanak kérdéseket a látottakból, majd tegyék fel azokat társaiknak. Kérdések páros munkában! Várható kérdések:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Milyen mélységig hatolnak a fúrások a Föld belsejében? / pár 10 km / 2. A Föld sugara: / 6371 km/ 3. Mikor alakult ki a Föld? / 4,6 milliárd éve/ 4. Külső geoszférák: /levegő, élet, víz/ 5. Belső geoszférák: /mag, köpeny, kéreg/ 	<ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	<p>gömbhéj</p> <p>kéreg</p> <p>köpeny</p> <p>mag</p>	
--	--	--	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>6. Miből áll a kéreg? / kőzetlemezek szárazföldi, óceáni/ 7. Köpeny részei: / felső – szilárd, alsó – képlékeny/ 8. Mag részei: / külső – folyik, belső – szilárd/</p>			
<p>2. Kiegészítő tanári magyarázat,</p> <p>Részösszefoglalás</p> <p>Rengéshullámok</p> <p>Közvetlen vizsgálati módszerek: bányák 3,5 km, mélyfúrás 15 km. Bolygónk belső szerkezetének megismeréséhez nem elegendő. Közvetett módszerek: földrengéshullámokkal vizsgálható. A rengéshullámok egynemű anyagban töretlenül haladnak előre, de részben visszaverődnek, részben megváltoztatják sebességüket, irányukat, ha más halmazállapotú, sűrűségű vagy nyomású anyag határára érkeznek. A felszínre visszaérkező hullámok tulajdonságaiból következtethetünk a mélyben uralkodó állapotokra.</p> <p>A Föld gömbhéjas szerkezetű. Az anyagok a nehézségi erő, a Föld forgása és a lehűlés hatására sűrűségük szerint gömbhéjakba rendeződtek. A koncentrikusan elhelyezkedő gömbhéjakat geoszféráknak nevezzük.</p> <p>A Föld gömbhéjait 2 csoportra osztjuk: <i>belső gömbhéjak</i>: kéreg, köpeny, mag.</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	<p>rengéshullám</p> <p>geoszféra</p>	<p>kép, gombhéj kép</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>A kéreg és a köpeny felső, szilárd része a kőzetburok /litoszféra/. A nyomás és a hőmérséklet a Föld belseje felé haladva nő. <i>Külső gömbhéjak:</i> légkör /atmoszféra/, vízburok /hidroszféra/, ahol az élet megtelepedett bioszféra.</p> <p>3. Szövegértelmezés</p> <p>A gömbhéjak jellemzése</p> <p>Földmag a legbelső gömbhéj. Két részből áll. A külső mag /maghéj/ folyékony halmazállapotú, 4300-5000 °C. A benne végbemenő hatalmas anyagáramlások elektromágneses mezőket gerjesztenek, ezek alakítják ki a Föld mágneses terét. 1800 km. A belső mag szilárd halmazállapotú, mivel az óriási nyomáson az anyagok a rendkívüli magas hőmérséklet ellenére sem olvadnak meg. Az anyaga vas, nikkel, kobalt. A hőmérséklet 5-6000 °C. 1700km. A magot veszi körül a földköpeny. 2450 km. A felső köpeny alsó része a képlékeny halmazállapotú asztenoszféra, melynek anyaga a forró, izzó kőzetolvadék a magma. 4000 – 2500°C. Ez áramlik. A földköpeny legfelső része szilárd. A földkéregnek két típusát különböztetjük meg. A szárazföldi kéreg az idősebb kéregtípus. Vastagsága 30 km-től elérheti a 90 km-t is. Az óceáni kéreg nagyobb sűrűségű, de vékonyabb. 7-11 km.</p>			
--	--	--	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

III.: Visszacatolás, ellenőrzés			
<p><i>Találjunk ki egy utazást, mintha most írnánk meg Verne könyvét az Utazás a Föld középpontja felé! Ebben a főhős a Föld felszínétől egészen a Föld legbelső gömbhéjáig utazik! Milyen "vidékeken" halad keresztül az útja során? Milyen hosszú utat kell megtennie? Milyen felszerelésre van szüksége? Milyen különleges képességek kellenek ehhez az utazáshoz?</i></p> <p>Cél, egy rövid történet, tele csodás elemekkel, de a Föld gömbhéjas szerkezetét bemutatja földrajzilag helyesen. http://foldrajztanitas.blogspot.hu/</p>	<p>csoporthmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, 		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 4.

A kőzetlemezek

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok:</p> <p>Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében. 4-5 fős csapatok (szerepek: feladatmester, szóvivő, időfigyelő, jegyző, eszközelelős).</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p>			
<p>Fogalomalkotás képelemzéssel A kőzetburok fogalma</p>			
<p>II.: Új ismertek feldolgozása</p>			
<p>Nézzük meg még egyszer a képet a Föld belső gömbhéjairól! Olvassuk le mi a kőzetburok! A földkéreg és a köpeny legfelső, szilárd része alkotja. Kb. 100km. Nem egységes, lemezekre tagolódik.</p> <p>Videóelemzés előre megadott kérdések alapján: A kőzetlemezek (https://www.mozaweb.hu/mblite.php?cmd=open&bid=MS-2979U&page=7)</p> <p><i>Kérdések:</i> - Hány kőzetlemez van?</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, 	<p>kőzetlemez lemeztektonika</p>	<p>projektor, lemez kép</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<ul style="list-style-type: none"> - Mi mozgatja a kőzetlemezeket? - Milyen mozgásokat végezhetnek egymáshoz képest a kőzetlemezek? - Nézzük meg a kőzetlemezek elhelyezkedését! - Mihez hasonlít az elnevezésük is? 	szemléltetés (demonstráció), bemutatás.		
<p>A földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom összekapcsolása</p> <p><i>Tanári instrukció:</i></p> <p>Ismételjük át a kontinensek, és az óceánok fogalmát! Melyik óceánra gondoltam? Melyik kontinensre gondoltam?</p> <p>Térképhasználat. Ki a gyorsabb? A párok egyik tagja az atlaszban keresi, a másik a falitérképen. Melyik óceán szigete? Melyik óceánba nyúlik a félsziget? Melyik kontinensen található a következő hegységek, folyók, tó, országok, fővárosok?</p>	csoportmunka frontális munka <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, szemléltetés (demonstráció), bemutatás.		atlaszok, falitérkép, projektor, lemez kép
<p>Rendszerezés: Nézzük meg ismét a kőzetlemezeket! Hogyan csoportosítjuk?</p> <p>7 nagy kőzetlemez van: Eurázsiai, Afrikai, Észak-Amerikai, Dél-Amerikai, Pacifikus/Csendes-óceáni, Indoausztráliai, Antarktisi és több kisebb: Nazca, Karibi, Fülöp, Arab.</p>	csoportmunka frontális munka <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, 		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Néhány esetben csak az alsó kérget tartalmazza ezek az óceáni kőzetlemezek. Pl. Csendes-óceáni, Nazca. Ha a felső kérget is hordozza a köpeny szárazföldi kőzetlemez. A kőzetlemezek többsége vegyes felépítésű pl. Eurázsiai, Észak-Amerikai, Afrikai.</p> <p>Kísérlet elvégzése csoportokban : A kőzetlemezek mozgása Láttuk a videóban, hogy a kőzetlemezek mozognak. A mozgásokat fogjuk szemléltetni egy kísérlettel.</p> <p>Kísérlet: Az abonettkenyér lesz a szárazföldi kőzetlemez, kék fólia az óceáni kőzetlemez, liszt víz keveréke az asztenoszféra. Lekenni a vizes lisztet a tálcán elhelyezkedő fóliára egy tenyérnyit, 1 cm vastagságban. Az asztenoszférában a magmaáramlás okozza kőzetlemez mozgását. 2 szárazföldi kőzetlemez elhelyezünk 1 cm távolságra. Mi képviseljük a Föld belsejében lévő hatalmas energiát, ujjaink segítségével távolodnak egymástól. Közte kialakult egy hasadékvölgy. Óceánközépi hátság. Így alakult ki a Vörös-tenger. Leszedni az egyik kőzetlemeztől a lisztet, a másik marad. Óceáni kőzetlemez a szárazföldi lemez alá bukik. Az alábukás zónájában mélytengeri árok alakul ki, az óceáni kőzetlemez egy része az asztenoszférába olvad. Hegységképződés kíséri a jelenséget. Pl. Andok Lemosni a kőzetlemezeket. Két szárazföldi ütközik. Nagy erő hatására a közöttük levő üledékes törmelék a magasba emeli. Hegységképződés, pl. Himalája</p>	<p>utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>		<p>tálca, fólia, abonett kenyér, kék fólia, liszt víz keveréke</p>
---	--	--	---

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Elcsúszáskor nem szép egyenletes, hanem kiszámíthatatlan, hirtelen erővel történő elcsúszás. Heves földrengéseket okoz, kőzetdarabok letörhetnek. Szent András törésvonal. Földünk legaktívabb vidékei /vulkánosság, földrengés/ a kőzetlemezek határán van.</p>			
<p>Összefoglalás</p> <p>1. Összefoglalás ppt: Kőzetlemezek címmel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - távolodó lemezek - óceáni és szárazföldi kőzetlemez ütközése pl. Andok - óceáni és óceáni kőzetlemez ütközése pl. vulkáni szigetívek - szárazföldi és szárazföldi kőzetlemez ütközése pl. Himalája - két kőzetlemez elcsúszása pl. Szent András törésvonal 	<p>frontális munka szóbeli közlés</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 5.

A természet erői: Hegységek születése.

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok:</p> <p>Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében. 4-5 fős csapatok.</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p>			
<p>Visszacsatolás: A kontinensek vándorlása</p> <p>Ma először egy animációt nézünk meg. A kérdésem, <i>mit látsz?</i> <i>Minek köszönhető a folyamat?</i></p> <p>A kontinensek vándorlása is a kőzetlemezek mozgásával magyarázható.</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, <p>szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>		<p>projector, számítógép</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

II.: Új ismertek feldolgozása			
Interaktív feladatok : A kőzetlemezek mozgásáról			interaktív tábla, laptop
<p>Gondolatok felidézése: A hegységek</p> <p>Már eddig is sok mindent hallottatok a hegységekről, nézzük meg mi minden jut eszetekbe róla.</p> <p>A csoport egy papírlapot és ceruzát ad körbe meghatározott rendben, például jobbról balra haladva. Az első diák leír egy gondolatot, majd a tőle balra ülőnek adja tovább a papírt és a ceruzát. Mindenki hozzátesz valamit a leírt gondolathoz, úgy adja tovább a cédulát. Amikor körbeért a papír, újra körbe adhatják, mindaddig, amíg van a társaságnak mondanivalója. Amikor mindenki leírta, amit akart a csoportban, közösen megbeszélhetik a leírtakat.</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, <p>szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>	kőzetlemezek	
<p>Kísérletek csoportokban és azok elemzése: A hegységek keletkezése</p> <p>Ténymegállapítás: A hegységképződés a kőzetlemezmegmozgásokhoz kapcsolódó folyamat</p> <p>Gyűrődés: Rétegezzétek egymásra a különböző színű papírlapokat! Ezek a papírlapok jelképezik a még képlékeny állapotban lévő üledékrétegeket. A két kezetekkel oldalról lassan nyomjátok össze! Először mindkét kezetekkel egyenlő erőt fejtsetek ki!</p>		gyűrődés vetődés	különböző színű papírlapok, rajzeszközök, papír, lánchegységek képek, atlasz, falitérkép

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Ez az oldalról jövő nyomóerő. Majd az egyik kezeddal egy kicsit erősebben nyomd meg a rétegeket! Vizsgáljátok meg a rétegek elhelyezkedését, majd rajzoljátok le! Megfigyelés: A rétegek jól formálhatók, elmozdultak a nyomóerőnek megfelelően. Kiegészítés, fogalomalkotás: Ha egyenlő a kétoldali vízszintes belső erő, állóredők jönnek létre. az egyik oldali erő folyamatos növekedésével ferde redők, illetve fekvő redők jönnek létre. A rajz kiegészítése a fogalmakkal.</p> <p>Gyűrődéssel keletkeznek a fiatal, gyűrt lánchegységek.</p> <p><i>Nézzük meg a jellemzőit! A képek segítségével!</i> Képi információ feldolgozása magashegységek, párhuzamos vonulatok, sziklás hegyoldalak, hegyes csúcsok, csipkézett gerincek, meredek lejtők, mély völgyek,</p> <p>Térképhasználat: Keressünk a térképen lánchegységeket! Himalája, Andok, Kárpátok, Dinári-hegység, Balkán-hegység... Hegységrendszerek: Eurázsiai, Pacifikus</p>		<p>lánchegység</p> <p>röghegység</p> <p>vulkanikus hegyek</p>	<p>lánchegységek képek, térkép</p>
<p>Vetődés A köztrétegek már megszilárdultak, csak függőlegesen tudnak elmozdulni, törésvonalak mentén. Melyik csoport</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p>		<p>építőkövek, rajzeszközök, papír, lánchegységek</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>rakja ki először a vetődés formáit? Használj legalább 3 építőkockát!</p> <p>1. lépcsős vidék pl. Balaton-felvidék 2. lesüllyedt árok pl. Kelet-Afrikai árokrendszer 3. kiemelt rög pl. Kőszegi-hegység 4. medence pl. Párizsi-medence</p> <p>Rögzítés: Rajzoljuk le a vetődés formáit! Vetődéssel a régi röghegységek alakultak ki. <i>Nézzük meg formakincseiket!</i></p> <p>Képi információ feldolgozása – középhegységek: legömbölyített hegytető, lankás hegyoldal, lapos hegyoldal, széles völgyek, tágas medencék (röghegységek képek)</p> <p>Térképhasználat: <i>Röghegységek Magyarországon is találhatóak. Mutassuk meg a térképen!</i> <i>Európa, a Föld röghegységei.</i></p> <p>Részösszefoglalás Interaktív feladat: <i>Válogasd szét a röghegységek és a lánchegységek jellemzőit!</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, <p>szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>		<p>képek, atlasz, falitérkép</p> <p>képek</p>
<p>Visszacsatolás, ellenőrzés</p>			
<p>Pedagógus röviden összefoglalja az eddig elhangzottakat. A tanulókkal közösen kiemelik a lényegi elemeket, fontosabb ismereteket.</p>	<p>frontális munka szóbeli közlés</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 6.

Vulkanizmus

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok:</p> <p>Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében, de lesz egyéni és páros munka is.</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p>			
<p>A mai foglalkozáson a vulkánokkal, vulkanizmussal foglalkozunk.</p>			
<p>II: Új anyag feldolgozása</p>			

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Egy kísérlet elvégzésével kezdjük:</p> <p>A műanyagpalackba liszttel összekevert szódbikarbónát teszünk. A palackot nedves liszt, só, olaj közé állítjuk, köré egy vulkáni kúpot alakítunk ki. Megfestett ecetet öntünk a palackba. Az ecet a szódbikarbónával reakcióba lép, szén-dioxid gáz keletkezik.</p> <p>Előkészítés során megbeszéljük, ki volt Vulcanus, római isten, a tűz, a kovácsok istene, ő kovácsolta Jupiternek a villámokat. <i>Keressük meg műhelyének szigetét, Szicíliát!</i></p> <p>Tanári közlés, ténymegállapítás: A vulkanizmus során magma jut a felszínre, a földkérgen hasadék keletkezik, nagy erővel a felszínre kerül az izzó kőzetolvadék.</p> <p>Fogalmak: A magma felszín alatti izzó kőzetolvadék a magmakamrában keletkezik.</p> <p>A felszínre ömlő magmát lávának nevezzük.</p> <p>A vulkán részei: kráter, kürtő, láva, magma, magmakamra. A kihűlt lávából alakulnak ki a vulkáni kiömlési kőzetek a bazalt, andezit, riolit.</p> <p>Térképolvasás: <i>Keressünk működő vulkánokat a Földön!</i> (Videó: https://www.youtube.com/watch?v=BbTFkPxwhTM) vulkánkitörés</p>	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés <p>szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>	<p>vulkanizmus</p> <p>láva</p> <p>magma</p> <p>kráter</p> <p>kürtő</p>	<p>kisebb méretű műanyagpalack, liszt, szódbikarbóna, megfestett ecet, liszt, só, olaj</p>
--	--	--	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>A vulkánkitörés során először a gőzök, gázok távoznak. Ezt követi a robbanás, a törmelékszórás, vulkáni törmelékes kőzetek rakódnak le, a tufák. Ezekre ömlik majd a láva. Aztán ismét törmelékszórás, majd láva. Így jönnek létre a rétegvulkánok.</p> <p>Következtetések képek alapján: földrengés képek</p> <p>A földrengés a földfelszín egy részének hirtelen fellépő, erőteljes rázkódása. Oka a kőzetlemezek mozgása. Erősségét a Richterskálával jellemzik. Ez azt méri, mennyi energia szabadult fel a földrengés során. 1-10, mikrorengéstől globális katasztrófaig.</p> <p>Interjú készítése egy földi katasztrófáról: Földrajz 9 63-64. oldal</p> <p>Két csoportban dolgozunk, mindkét csoportnak lesznek riporterei, és túlélői. Az egyik csoport egy földrengésről kap egy szöveget, a másik egy vulkánkitörésről. A riporterek nem látják a szemelvényeket, ők feltárják a tényeket.</p>			
<p>Visszacsatolás, ellenőrzés</p>			
<p>Pedagógus röviden összefoglalja az eddig elhangzottakat. A tanulókkal közösen kiemelik a lényegi elemeket, fontosabb ismereteket.</p>	<p>frontális munka szóbeli közlés</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 7.

A kőzetek és a felszín formakincse

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok: Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében, de lesz egyéni és páros munka is.</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p>			
<p>A mai foglalkozáson kőzetekkel és a felszín formakincseivel ismerkedünk. Néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható, megfigyeljük tulajdonságaikat, összehasonlítjuk és csoportosítjuk őket kialakulásuk szerint. Példák gyűjtünk a kőzetek tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggésekre.</p>	Csoportmunka		interaktív tábla, projektor, elérhetőségek az interneten:
<p>II.: Új ismertek feldolgozása</p>			
<p>Problémafelvetés, tananyag feldolgozása Tanári közlés: Födünk felszínét különféle kőzetek alkotják. Kialakulásuk szerint: magmás,</p>	<p>csoportmunka egyéni munka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának 		interaktív tábla, projektor, laptop, térkép

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p> üledékes és átalakult kőzeteket különböztetünk meg. A magmás kőzetek az olvadt kőzetanyag kihűlésével keletkeztek. Igen kemény kőzetek tartoznak ide. Elevenítsük fel mit tanultatok a vulkánkitörések alkalmával milyen kőzetek keletkeznek? - andezit, bazalt Ténymegállapítás: ezek a felszínre kerülő kőzetolvadék megszilárdulásával keletkeznek. Mi a helyzet a vulkáni tufákkal? - andezittufa, bazalttufa, riolittufa? Ezek a vulkáni törmelékekből alakultak ki a vulkáni működés során. Tanári instrukció: Vizsgáljuk meg az egyik legszebb kőzetünket a gránitot! Hogyan keletkezik? Ténymegállapítás: ez is a kihülő magma megszilárdulásával, de nem a vulkánkitörés következtében, hanem a mélyben: mélységi magmás kőzet. Üledékes kőzetek: a legpuhábbak, mivel kialakulásuknál a magas hőmérséklet nem játszik szerepet. Irányított beszélgetés: </p>	<p> kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. </p>	<p> hegység, dombság, síkság, folyó, tavak gránit, mészkő vulkanikus kőzetek üledékes kőzetek </p>	<p> ásvány és kőzetgyűjtemény </p>
--	---	--	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>- Miből épülnek fel az üledékes kőzetek? – más lepusztuló kőzetek törmelékeiből, valamint élőlények maradványaiból.</p> <p>- Hogyan csoportosíthatjuk a törmelék mérete szerint? kavics, homok, agyag. Ezeket a törmeléket mi szállíthatja?</p> <p><i>Melyik az az üledékes kőzetünk, amelyek növényi maradványokból képződnek?</i></p> <p>- szénfészeségek.</p> <p>Tanári közlés: Leggyakoribb üledékes kőzet: a <i>mészkö</i> A mészkö a puhább kőzet, melyből az időjárás jelenségei (folyóvizek, jég, csapadékvíz) csodálatos formákat varázsolnak.</p> <p>A mészköhegységekben a csapadékvíz oldó hatására lezajló folyamatokat karsztosodásnak nevezzük, az így kialakult formákat karsztformáknak.</p> <p>Felszín és felszín alatti karsztjelenségek megfigyelése: víznyelő, dolina, barlang, cseppkő.</p> <p>A kőzetek kialakulása szerint a harmadik csoportot az átalakult kőzetek alkotják.</p> <p>Hogyan jönnek létre ezek a kőzetek?</p> <p>Magmás vagy üledékes kőzetekből jönnek létre. A vetődés folyamata során a mélybe kerülnek.</p>	<p>csoport munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, <p>csoportmunka egyéni munka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, 		
---	---	--	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Kitekintés: Mi vetődés? – törésvonalak mentén történő elmozdulás.</p> <p>A lényeg, hogy a mélyben a nagy nyomás és a magas hőmérséklet hatására átalakulnak.. Így alakul át a mészkő márvánnyá.</p> <p>Eddigi ismereteitekre támaszkodva, véleményetek szerint miért fontosak a térképek, mire használjuk őket.</p> <p>Instrukció diákoknak: Az andezit, bazalt, mészkő, homok, lösz, barnakőszén, feketekőszén jellegzetes tulajdonságai, felhasználásuk. Példák gyűjtése csoportonként olyan hegységekre, amelyet mészkő, vulkánikus kőzetek építenek fel, hazánkban, és Európában.</p> <p>A csoportok az elhangzott és megbeszélte instrukciók, illetve a rendelkezésre álló eszközök segítségével egy 5 kérdésből álló igaz – hamis kérdéssort állítanak össze.</p>	<p>- megbeszélés, szemléltetés (demonstráció), bemutatás.</p>		
III: Összefoglalás			
<p>Rövid összefoglalás az elhangzottakról. Lényegkiemelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportosítsd a kőzeteket kialakulásuk szerint! - Miért ellenállóbbak a magmás kőzetek? - Hogyan jöttek létre az üledékes kőzetek? - Hogyan alakulnak ki a karsztjelenségek? 	<p>frontális munka</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 8.

A lánchegységek és röghegységek formakincse

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
Szervezési feladatok: Csoportmunkában folytatjuk a foglalkozást			
I.: Célkitűzés, Motiváció:			
A mai foglalkozáson az eddigi ismereteitkre, információitokra támaszkodva a lánc és röghegységek jellegzetes formakincseivel ismerkedünk.	Csoportmunka		interaktív tábla, projektor, elérhetőségek az interneten:
II.: Ismertek feldolgozása			
Tanári közlés: a hegységek mai képe a belső és külső erők együttes munkájának köszönhető. Ismétlés: Keletkezésük szerint hogyan csoportosítjuk a hegységeket? Ténymegállapítás: A gyűrődés és a vetődés létrehozta a hegységek jellegzetes szerkezetét.	csoporthmunka frontális munka - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel,	belső erők, külső erők, formakincsek gyűrődés vetődés	terepasztal, földgömb interaktív szemüveg

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Feladat: A felszíni formák megfigyelése terepasztalon. Földünk legmagasabb pontja hol található, magassága? Utazzunk el képzelteben a Himalája hegységbe. Képzelteben hódítsuk meg a Mount Everestet. A látottak alapján gondolattérkép segítségével gyűjtjük össze, mi jellemző a lánchegységek formakincsére?</p> <p>Hegységképződés: - gyűrődés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • párhuzamos vonulatok, • hosszanti völgyek, • láncszerű kapcsolódás, • hegyes, sziklás csúcsok, • csipkézett gerincek, • meredek, szakadékos völgyek <p>Milyen erők játszottak elsősorban szerepet ezen, formák kialakításában? – a jég.</p> <p>Kitekintés: Csoportonként egy-egy földrészen – Amerika, , Európa, Ázsia– gyűrthegegyeségek keresése, magassági pontok keresése.</p> <p>Utazzunk el képzelteben az Északi – közephegységbe, melyik a legmagasabb pontja? Kékes – 1014 m.</p> <p>A látottak alapján gondolattérkép segítségével gyűjtjük össze, mi jellemző a röghegységek formakincsére?</p>	<p>utasításokkal való irányítása,</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélés - szemléltetés - (demonstráció), bemutatás. 	<p>lánchegység</p>	<p>röghegység</p>
--	---	--------------------	-------------------

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Hegységképződés: - vetődés (röghegységek):</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiemelt rögök, • lesüllyedt árkok, • lépcsős vidékek, • tágas medencék, • legömbölyített hegytetők, • széles hegyhátak, lankás hegyoldalak. <p>Milyen erők játszanak szerepet: elsősorban a folyóvíz.</p> <p>Kitekintés: Csoportonként egy-egy földrészen – Amerika, , Európa, Ázsia– röghegységek keresése, magassági pontokkal.</p> <p>Ténymegállapítás:</p> <p>A hegységek mai formakincsének kialakításában jelentős szerepük van a külső erőknek. Azt, hogy elsősorban melyik külső erő vesz részt a felszínformálásban, az határozza meg, hogy milyen magas a hegység. A változó földfelszín, így a hegységek is a belő és külső erők egyidejű, de ellentétesen ható folyamatos munkájának az eredménye.</p>	<p>csoportmunka</p> <p>frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel, utasításokkal való irányítása, - megbeszélés - szemléltetés - (demonstráció), bemutatás. 		
<p>A foglalkozás végén a tananyaghoz kapcsolódó interaktív feladatokat fogtok megoldani.</p>	<p>csoport munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, 		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

	- tanári magyarázat,		
III: Összefoglalás			
<p>Összefoglalás</p> <p>Pedagógus röviden összefoglalja, és értékeli a szakköri foglalkozást. Kiemeli a lényegi elemeket, fontosabb ismereteket.</p> <p>Kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi a különbség az alacsonyabb és magasabb hegységek formakincse között? - Minek köszönhetőek ezek a különbségek? - Hasonlíts össze egy konkrét példán keresztül egy gyúrt és egy röghegységet! <p>A foglalkozáson résztvevő tanulók is értékelik a saját csoportjuk és önmaguk munkavégzését.</p>	<p>frontális munka</p> <p>szóbeli közlés</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 9.

Földrajzi övezetek kialakulása. Időjárás, éghajlat.

A tanulók ismereteket szereznek a Földünket kialakult földrajzi övezetéről, az övezeteken belül jellemző éghajlatokról. (Megismerjük az időjárás/éghajlat elemeit. Kitekintünk szűkebb környezetünkbe – hazánk éghajlati adottságaira. Napi középhőmérsékletet számolunk a tanulók saját maguk általi megfigyelések, otthoni mérések eredményeire alapozva.

Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
<p>Szervezési feladatok: Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében. 4-5 fős csapatok Természetesen emellett lesz önálló és frontális munka is.</p>			
<p>I.: Célkitűzés, Motiváció:</p> <p>A mai szakköri foglalkozáson a tanulók ismereteket szereznek a Földünkön kialakult földrajzi övezetéről, éghajlatokról. Megvizsgáljuk, milyen tényezők befolyásolják az éghajlat kialakulását, mitől függ egy terület éghajlata? Megismerik az időjárás/éghajlat elemeit.</p>	Csoportmunka		interaktív tábla, projektor,
<p>II.: Új ismertek feldolgozása</p> <p>Problémafelvetés, tananyag feldolgozása</p> <p><i>PPT formájában az ismeretek bemutatása.</i></p>	frontális munka - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának	időjárás,	interaktív tábla, projektor,

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Instrukció a diákoknak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van-e különbség az időjárás és az éghajlat elemei között? - A Feladatkártyák segítségével válogassátok szét az éghajlat és időjárás elemeit. - Határozzátok meg az időjárás és éghajlat fogalmát! <p>Ellenőrzés: A kiadott feladat ellenőrzése.</p> <p>A kisfilm megnézése után a kérdések ellenőrzése következik.</p>	<p>kérdésekkel, utasításokkal való irányítása,</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	<p>éghajlat</p> <p>időjárás elemi éghajlat elemi</p>	
<p>Problémafelvetés, tananyag feldolgozása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen éghajlati övezetek alakultak ki Földünkön, és hol? - Milyen éghajlati területeket különböztetünk meg a földrajzi övezeteken belül? - Mitől függ egy terület éghajlata? - Milyen tényezők befolyásolják? - Hogyan változik a magassággal? - Jellemezzük az egyes éghajlatokat! <p>Instrukció a diákoknak, megfigyelési szempontok:</p> <p>Személyes tapasztalatitokra alapozva mit tudnátok mondani hazánk időjárásáról.</p> <p>Irányított beszélgetés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - évszakok száma, - milyen a nyár, 	<p>csoportmunka frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. 	<p>villámlás, mennydörgés tornádó hurrikán nevezetes szélességi körök</p>	<p>internet, térkép, földgömb</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<ul style="list-style-type: none"> - milyen a tél, - legmelegebb, leghidegebb hónap hazánkban. <p>stb.</p> <p>Rövid kisfilmek megnézése a fény és hang jelenségekről, usztító szelekről: tornádó, hurrikán!</p> <p>A kisfilmben látottak alapján válaszoljatok az alábbi kérdésekre!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hogyan terjed a hang? Milyen fény és hangjelenségeket ismersz? - Mi a jelenségek oka? 			
<p>Ezek után ismerkedjünk meg két új fogalommal, és ezek kiszámításával:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napi középhőmérséklet - napi hőingás! <p>Tanári instrukció:</p> <p>Napi középhőmérséklet: egy nap hőmérsékletének az átlaga a napi középhőmérséklet.</p> <p>Kiszámítása: Például: reggel, délben, este megmérjük a kinti levegő hőmérsékletét! A mért adatokat összeadjuk és elosztjuk hárommal.</p> <p>Fontos megjegyezni, hogy mindig a mérések számával osztjuk a mért adatok összegét, azaz mérhetünk hőmérsékletet egy nap ötször is, négyszer stb. nem csak háromszor.</p>	<p>frontális munka</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának kérdésekkel való irányítása, 		<p>projektor, interaktív tábla, számítógép</p>

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

<p>Napi hőingás: Az adott napon mért legmagasabb és legalacsonyabb hőmérséklet közötti különbség.</p> <p>Ezek után végezzünk számítási feladatokat.</p> <p>Először a pedagógus által kiadott számításos feladatokat végzik el a tanulók.</p> <p>Majd a csoportok a másik csoportnak állítanak össze, a már begyakorolt példákon keresztül számításos feladatokat.</p>			
<p>Összefoglalás</p> <p>Pedagógus röviden összefoglalja, és értékeli a szakköri foglalkozást. Kiemeli a lényegi elemeket, fontosabb ismereteket, fogalmakat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Földrajzi övezetek felsorolása - Hazánk éghajlat, jellemzői? - Tornádó és hurrikán? - Mi a villám? - Hogyan keletkezik a szivárvány? - Mi okozza a szél zúgását? - Miért mennydörög az ég? - Milyen hiedelmek vannak az időjárási jelenségekkel kapcsolatban? 	<p>frontális munka szóbeli közlés</p>		

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

Óravázlat 10.

Természet és környezetvédelem

Idő	Az óra menete	Módszer, tevékenység forma	Fogalom, ismeret	Eszköz
2'	Szervezési feladatok: Csoportmunkában dolgozunk a szakköri foglalkozás fő részében. 4-5 fős			
	I.: Célkitűzés, Motiváció:			
2'	A mai szakköri foglalkozáson célunk a környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése. Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése. Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete.	Csoportmunka		interaktív tábla, projektor, elérhetőségek az interneten:
	II.: Új ismertek feldolgozása			
35'	Problémafelvetés, tananyag feldolgozása Irányított beszélgetés: Eddigi ismereteitekre támaszkodva: Kérdések: Mit értünk, környezetvédelmen, szelektív hulladékgyűjtésen?	csoportmunka egyéni munka frontális munka - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, - a tanulók munkájának	környezetvédelem	interaktív tábla, projektor,

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

	<p>Tanári magyarázat:</p> <p>Törekedni kell arra, hogy a mindennapi életünk során kevesebb szemét keletkezzen.</p> <p><i>Újra hasznosítható hulladékok:</i> a papír, a műanyag, a fém, a textil, a tejes és üdítő tégladobozok, valamint a komposzt.</p> <p>Feladat: hulladékgyűjtők párosító játék</p> <p>Hogyan veszélyezteti környezetünket a helytelen szeméttárolás? Milyen hatással vannak a környezetre a háztartási és tisztítószeres és permetezőszerek?</p> <p>Rögzítés: Használjatok a háztartásban környezetbarát tisztítószereseket.</p> <p>A növényápolási munkák során használatos permetező, rovarirtó szeres, műtrágyák nemcsak a talajba, hanem a vizekbe is beszivárognak. Élelműnkét környezetbarát eljárással, biotermeléssel is megtermelhetjük.</p> <p>Rajzolj és tervezz! Te hogyan építenéd fel a házadat környezetbarát módon?- előzetes feladatnak kiadni a 4. foglalkozás végén?</p> <p>Milyen környezetszennyezési problémákat vesztek észre lakóhelyeteken? Milyen megoldási javaslatotok vannak?</p> <p>Feladat diákoknak: Interaktív feladatok megoldása.</p>	<p>kérdésekkel, utasításokkal való irányítása,</p> <ul style="list-style-type: none"> - megbeszélés, - szemléltetés (demonstráció), bemutatás. <p>csoporthoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóbeli közlés, - tanári magyarázat, 	<p>újrahasznosítás</p>	
--	--	--	------------------------	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

	<p>Eddigi ismereteitekre támaszkodva:</p> <p>Tanultátok, hogy az életjelenségek lejátszódásához energiára van szükség. Földünkön csaknem minden energia eredetileg a Naptól származik. Testünk számára az elfogyasztott táplálék szolgáltatja az energiát.</p> <p>Kérdések: Milyen energiaforrásokat ismertek?</p> <p>Rendszerezzük őket!</p> <p>Megújuló és nem megújuló energiaforrások!</p> <p>Feladat: Csoportonként bemutatnak egy-egy energiaforrás fajtát: előnye, hozzá kapcsolódó interaktív feladat megoldás</p> <p>Rögzítés:</p> <p>Megújuló: szél - szélenergia, nap – napelemek, napkollektorok, vízenergia – apály – dagály jelensége, geotermikus – földhő energia</p> <p>Nem megújuló: szén, kőolaj, földgáz</p> <p>Tanári közlés, irányított beszélgetés, tevékenykedtetés:</p> <p>Levegőszennyezés Az utóbbi évszázadokban a technika fejlődése egyrészt jön az emberiség számára, másrészt veszélyt is rejteget.</p>		<p>energiahordozók, megújuló, nem megújuló üvegházhatás</p>	
--	--	--	---	--

EFOP 3.3.6 - 17 - 2017 - 00026

Nógrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület

	<p>Milyen veszélyforrást jelent véleményetek szerint a technika rohamos fejlődése?</p> <p>Szóbeli közlés: A levegő szinte valamennyi élőlény élettere, életfeltétele. Földünk minden táján össze kell fognunk a levegő tisztaságának védelme érdekében. A levegő szennyezésének következménye a globális felmelegedés.</p> <p>Foglaljuk össze melyek a globális felmelegedés következményei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gondolattérkép készítése csoportonként <p>Feladat diákoknak: Interaktív feladatok megoldása</p> <p>Problémafelvetés A globális felmelegedésen kívül, milyen egyéb veszélyforrásokat tudtok említeni?</p> <ul style="list-style-type: none"> - ózonréteg károsodása, - szmog (füstköd) 			
III: Összefoglalás				
6 ^o	<p>Részösszefoglalás Rövid összefoglalás az elhangzottakról. Lényegkiemelés. Fogalmak átismétlése, rögzítése.</p>	frontális munka, irányított beszélgetés		